

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ

TAMÁSI ÁRON ÜZENETE¹

Ha a magyar irodalmat egy közhelyszerű metaforával élve hegységnek tekintjük, úgy az erdélyi magyar irodalom annak mindenképpen igen jelentős vonulata, s e vonulat egyik kiemelkedő csúcsa Tamási Áron, a 125 éve született székely-magyar író. Nevét sokan a „Mi végre vagyunk a földön?” kérdés feltevésével és tömör, örök érvényű válaszával azonosítják, miközben kevésbé figyelnek a műveiben kedvére virágzó, természetes egyszerűséggel parádézó poétára. Mások, akik esetleg beteltnek érzik a lírai tobzódás poharát, nyugodtan oldhatják feszültségüket a Tamási-életmű másik nagy ajándékában, az utólérhetetlen székely humorban. A költészet és a humor azonban csak kedélyes társalkodónői a művek magaslataira készülődő olvasónak. Az Ábel-trilógiáról tudni illik, hogy minden könnyedsége mellett nagyon fontos csúcsa Tamási művészetének, de senki se torpanjon meg előtte, mert az imént említett társalkodónők támogatásával az esztétikai kapaszkodó sokkal inkább lesz élvezetes, mint meredek.

A mai, főként fiatalabb olvasó nehezen értheti, hogy egy múlt századi, magára utalt kamasz számára a mindennapi megélhetés is küzdelem, amely – Görömbei András hívja fel rá figyelmünket – az otthonkeresés és otthonteremtés szándéka által lesz egyre súlyosabb. Ha jobban belegondolunk, ez a küzdelem maga a Trianon utáni székely sors. Ez teszi jelképpé, egyetemes jelentésűvé Ábel történetét. A trilógia három kötete – írja Görömbei Tanár Úr kissé odább – a szegény székelység három választási lehetőségét mutatja meg a hatalomváltás utáni években: a rengeteget, a várost és a kivándorlást.

Az utóbbi kettőt maga Ábel-Áron is megtapasztalta, s a kivándorlásból menekülő utat keresve egy fiatal színészbőrűvel mondatja ki: „Azért vagyunk a földön, hogy valahol otthon legyünk benne.” Utólag értelmezve nem lehet véletlenszerű, hogy ez a minden idők szentencia-értékű igazsága egy afro-amerikai állampolgár szájából hangzik el azt követően, hogy kiűzték belőle az ördögöt. Benne, aki az Új világot sem érkezett még igazán belakni, a családi hagyomány bizonyára ébren tartja a rabszolgaszármazás tudatát. Lázálmaiban még hadakozik az átkozott emberkereskedőkkel, de

Elhangzott 2022. július 25-én az MMA kerítéskiállításának megnyitóján

szebb vízióiban boldogan élvezi az ősi kontinens anyaöl-melegét. Néhány generációt követően azonban hatalmasat fordult a világ: a szülőföld iránti nosztalgia elszállt az afro-amerikai szívekből, az Afrikában maradt fajtestvérek pedig már maguk fizetnek azért, hogy mielőbb eljussanak az újabb ígéretek földjére, Eldorádó-Európába.

Ebből eredően itt az újabb kérdés: megállítható s visszafordítható-e még napjaink globálissá duzzasztott bűne – a migráció? Igen – válaszolná a szovjet korszak anekdota-sorozatából, elmés válaszáiról híres Jereváni Rádió –, de ahhoz előbb valamennyi migránsból ki kellene űzni az ördögöt. – Igaz lehet ez, Áron bátyánk? – kérdezzük fejünket fogva. – Bizonyára jól mondja, de hol terem ma annyi ördögűző? – kérdezne vissza Tamási, majd szükségképpen hozzáfűzné: A világpolitika játszmáit irányító nagyokosok – ha nem is hisznek benne, de sejtik, hogy egyetlen illetékes hatalom létezik csak, amely képes felülemelkedni ezen az egyre bonyolultabb helyzeten. Ez nem más, mint a Teremtő hatalma. A Teremtőé, aki számon tart egy utolsó hajszálat is, de ebben a kérdésben – azt mondja – nem hozott még döntést. Azt azonban – általam üzenve köti lelketekre –, hogy a Hazát az ő tájaival, ember- és állatlakóival, idült globalizációs fertőzéseivel egyetemben is szeressétek, szorítsátok magatokhoz, ahogyan én tettem egykor. Mert Szülőanyátok, a legdrágább Asszony elszeretésére – itt ólálkodnak már a nyálukat csorgató lator-hadak. A történelem rongyává gyalázzák aztán, akárcsak Szépséges Európát, a tágabb Hazát... Ábel történetét pedig tegyétek magatokévá, akár a Miatyánkot, mert ő és ti magatok egyek vagytok velem.